

de stem uit een groot hart. Zo spreekt de ziel, die den strijd kent, niet vrees en dag bij dag zich waagt in het vuur.

Uit een zeer groote diepte, duister van schaduw als een Alpendal, klimmen deze levende woorden op en het is in deze vallei, dat ook Millets sterke kunst werd geboren. Want het woord van dezen meester en de werken, die zijn hand voortbracht, ontsprongen uit één bron.

Ter plaatse, waar de gedachte welde, dat hij zich niet in het pantser van een wijsgeerig stelsel wilde afsluiten van het leven en koelbloedig en onverschillig blijven voor het wee dezer wereld van veel rouw, daar sprongen eveneens de verbeeldingen in het licht, die in zijn kunst gekend worden als „Le Semeur” en „Les Glaneuses”. Daar werden geboren zijn „Le Bûcheron et la Mort” en zijn „L’Hiver et les Corbeaux.”

Ook zijn ruime landschappen, die

in hun hooge rust toch de poëzie van het onmeetlijke vertolken. Zijn interieur met de moeder, die teeder haar kind de breipennen in de knuistjes leert vasthouden; het boeren-erf, waar de boer met zorg een vruchtboom ent; de kudde met den zwijgenden herder, de bezige vrouwen, die de wasch doen, de zaaiers, spitters, korenbinders, vlasbewersters, al die schoone figuren, die in hun levende acties vertegenwoordigers zijn van

„la vraie humanité, la grande poésie” en openbaringen van de innerlijke wereld van leven, arbeid en liefde in den mensch en kunstenaar Millet.

Wie een zaaier uitzendt over den akker, gelijk hij het deed in teekening, litho, schildering; wie zóó een vrouw aan den grond doet bukken, om verloren aren saam te rapen; die heeft de werkers der velden niet bespiedt

van een veilige hoogte af, maar is tot hen afgedaald in hun moeizaam pogen; die heeft niet in onvruchtbaar medelijden om hun hard lot zijn tranen doen vloeien, maar droeg in eigen bloedig hart zeer de wonden van hun pijnvollen arbeid in voorjaarschraalte en zomerzenging.

In deze voor der smart staat Millets kunst geplant.

Ten tijde, dat de eerste „Semeur” in de Salon van 1850-51 veel opzien wekt, schrijft de schepper van

den Zaaier zijn beroemden brief aan Alfred Sensier, waarin Millet zich aldus uitsprekt:

„Ce n'est jamais le côté joyeux qui m'apparaît; je ne sais pas où il est, je ne l'ai jamais vu.”

Ook zijn kunst weerspiegelt geen vrolijkheid. Zij is niet blij en juicht niet. Zij is zwaar en eentonig van gang gelijk zijn zaaier. Doch zij treedt onder eeuwige hemelen en haar akker is de ziel van den

LES COUSEUSES (TEEKENING).